

تجارت میلیاردي کنکور

اگر در «شهر گناه»، سرگرمی مردم در هر دقیقه میلیون‌ها دلار پول را جابه‌جا می‌کند، اینجا به خاطر کنکور، هر روز میلیون‌ها تومان دست به دست می‌شود. اسم کنکور را گذاشته‌اند «سد» و «غول بزرگ» که برای شکستن کمر و شاخش باید پول خرج کرد.

جام جم آنلاین: اگر در «شهر گناه»، سرگرمی مردم در هر دقیقه میلیون‌ها دلار پول را جابه‌جا می‌کند، اینجا به خاطر کنکور، هر روز میلیون‌ها تومان دست به دست می‌شود. اسم کنکور را گذاشته‌اند «سد» و «غول بزرگ» که برای شکستن کمر و شاخش باید پول خرج کرد.

آنهايي که پول ندارند يا غول بودن کنکور را باور نکرده‌اند گوشه‌ای از خانه، کتابخانه یا پارک محل، کتاب‌های درسی را دور و برشان پخش می‌کنند تا در چند ماهی که فرصت دارند آموخته‌های دبیرستان را مرور کنند، اما آنهايي که پول دارند یا می‌توانند جور کنند یا این‌که رتبه چندم بودن برایشان از هر چیز دیگری مهم‌تر است، راه ثبت‌نام در کلاس‌های کنکور را پیش می‌گیرند تا در رقابت بزرگی که بیشتر دانستن در آن برگ برنده است، بهترین رتبه و امتیاز را بگیرند.

در این میانه هم آموزشگاه‌ها و برگزارکننده‌های کلاس‌های کنکور ایستاده‌اند که با تبلیغات مداوم و اغواگرشان، به میل برترشدن، دامن می‌زنند و هرسال دانش‌آموزان و داوطلبان زیادی را به سوی خود جلب می‌کنند تا هم قوت قلبی برای پشت‌کنکوری‌ها باشند و هم درآمد حاصل از این جذب مشتری، آنها را به یکی از قدرتمندترین و بانفوذترین اصناف کشور تبدیل کند.

برای وقت می‌گذارند

وقتی پای کنکور و آموزشگاه‌ها در میان باشد بی‌حوصلگی، جواب سربالا و کمبود وقت معنا ندارد. اگر قرار است دانش‌آموز و والدینش به شرکت در کلاس‌های آمادگی کنکور و آزمون‌های مرحله به مرحله متقاعد شوند و مبالغ تعیین شده را پرداخت کنند باید برایشان وقت گذاشت.

آموزشگاه‌های کنکور، چه آنهايي که به خاطر تبلیغات وسیع‌شان بیشتر شناخته شده‌اند و چه آنهايي که سعی می‌کنند در این بیزینس مثل رقبای خود موفق بشوند برای هر داوطلب - که آنها به او به چشم يك مشتری نگاه می‌کنند - آنقدر وقت می‌گذارند تا مطمئن شوند آنها دادن پول در ازای گرفتن مجموعه‌ای از خدمات را عادلانه می‌دانند.

آنها از «پشتیبان»ها می‌گویند؛ از آنها که وظیفه دارند در بین آزمون‌های موسسه، با داوطلبان تماس بگیرند و مشکلات و تقاضاهای آنها را بشنوند و حتی از والدین در مقابل مشکلات پیش آمده نیز حمایت کنند؛ همان‌هایی که اگر قرار است به وثیقه‌های 100 میلیون تومانی - که نزد مدیر موسسه دارند - لطمه‌ای نخورد باید رضایت اولیای داوطلبان را به صورت کتبی بگیرند و در اختیار مافه، خد قاء، دهند.

حتي اگر شرط معدل جاي کنکور را بگیرد

نمی‌توان شاهد برچیده‌شدن آموزشگاه‌های

کنکور بود، چون پیش بینی می‌شود این صنف

گردانندگان این موسسات از خدمات مشاوره‌ای وسیعی نیز حرف می‌زنند که قبل از ثبت‌نام در حین برگزاری آزمون‌ها و در روزهای پیش از برگزاری کنکور ارائه می‌شود و کاملاً رایگان است. آن‌طور که مشاوران این موسسات می‌گویند هدف از انجام این مشاوره‌ها، شناسایی توانایی داوطلبان و بررسی این نکته است که آیا استعداد هر داوطلب با رشته دبیرستانی‌اش و رشته‌ای که قصد دارد آن را در دانشگاه دنبال کند، سنخیت دارد یا نه؟

هدف تمام این خدمات نیز که در لفافه‌های زیبا و بشردوستانه‌ای پیچیده می‌شود، متقاعدکردن داوطلبان به ثبت‌نام در دوره‌های آموزشی این موسسات است که از يك سو خیال داوطلب و خانواده‌اش را برای گرفتن بهترین نتیجه در کنکور آسوده می‌کند و از سوی دیگر چرخ کسب درآمد برای این موسسات را می‌چرخاند تا عایدی گردانندگان این آموزشگاه‌ها هر سال با بیشترشدن تمایل مردم به شرکت در کنکور و نشستن بر بهترین کرسی‌های دانشگاهی، بیشتر و بیشتر شود.

صفر تا صد هزینه‌ها

هیچ‌کدام از آموزشگاه‌ها در بدو ورود يك داوطلب به دفاتر ثبت‌نام، از هزینه‌ها حرف نمی‌زنند. آنها ترجیح می‌دهند در گام اول، نظر داوطلبان و اولیای آنها را به سمت خدمات فوق‌العاده‌ای جلب کنند که موسسات به پشت‌کنکوری‌ها ارائه می‌دهد و آن وقت قضاوت را به عهده داوطلبان بگذارند که آیا هزینه‌های دریافتی در قبال این حجم از خدمات، منصفانه است یا نه.

آنها به این نتیجه رسیده‌اند که اگر توضیح دهند موسسه آنها در کل کشور چندین هزار داوطلب حضوری دارد و آموزشگاه در تمام شعبات تهران و شهرستان‌ها به واسطه مشاوران آموزشی، همه این چند هزار داوطلب را به صورت حضوری تحت پوشش خدماتش قرار می‌دهد و «دفاتر برنامه‌ریزی» و عملکرد تکتک داوطلبان را به صورت روزانه و هفتگی بررسی می‌کند و در کنار بررسی کارنامه‌های آزمون، میزان پیشرفت تحصیلی آنها را نیز مشخص می‌کند و نحوه انتخاب رشته، استفاده از تکنیک‌های پیشرفته مطالعه و کاهش اضطراب را هم به آنها می‌آموزد، آن وقت آنها راحت‌تر از هزینه‌ها تمکین می‌کنند و در ازای پرداخت مبالغ قابل توجه، اعتراضی نخواهند داشت.

هزینه‌های آموزشگاه‌های مختلف کنکور برای برگزاری آزمون‌های آزمایشی یا کلاس‌های تقویتی و تک‌درس تفاوت چندانی با هم ندارد یعنی این آموزشگاه‌ها چه معتبر و شناخته‌شده باشند چه کمتر شناخته‌شده، مبالغ مشابهی بابت ثبت‌نام در دوره‌های مشابه دریافت می‌کنند؛ مبالغی که نه تخفیف دارد و نه ارتباطی به این‌که موسسه در مناطق ثروتمندنشین شعبه دارد یا در یکی از شهرهای نه‌چندان بزرگ.

در یکی از این آموزشگاه‌ها که یکی از ارکان اصلی این صنف نیز هست و شعارش «؛ یاد دادن ماهیگیری به بچه‌ها و نه دادن ماهی به آنها» است، همان موسسه عریض و طویلی که حتی یکی از شعبش توانسته نام کوچه‌ای را که در آن قرار گرفته به نام خودش ثبت کند و تابلوی آبی‌رنگ شهرداری، داوطلبان را خیلی راحت به سمت آن هدایت کند یعنی آموزشگاهی که به متقاضیان راه‌یافتن به دانشگاه گوشزد می‌کند که تمام تلاش یکساله مسوولان و مشاورانش، کمک به بچه‌ها برای درست فکر کردن، یاد گرفتن حل مساله و کسب توانایی تصمیم‌گیری است، شرکت در آزمون‌های آزمایشی از مرداد 91 تا تیر سال بعد (یک جمعه در میان)، 337 هزار تومان خرج دارد البته این مبلغ، هزینه‌های مربوط به پشتیبانی، دفترچه پاسخ، کارنامه‌ها و همه هزینه‌هایی که اسم «؛ مکمل» را رویش گذاشته‌اند هم شامل می‌شود.

این موسسه برای تمام داوطلبانی که قصد شرکت در کلاس‌های درسی را نیز دارند خدمات دارد. کلاس‌های درس این موسسه برای کنکور 92، از 20 تیر امسال شروع می‌شود و تمام سال تحصیلی آینده را پوشش می‌دهد (حدود هفته‌ای 9 ساعت آموزش)؛ اما هزینه‌هایش برای هر درس بالاست. یک متقاضی شرکت در این کلاس در رشته علوم انسانی باید برای درس ریاضی 270 هزار تومان، عربی 220 هزار، روان‌شناسی، زبان و اقتصاد 150 هزار، فلسفه 190 هزار، ادبیات 300 هزار و برای درس دینی 130 هزار تومان پول به حساب موسسه واریز کند؛ یعنی برای هر دانش‌آموز متقاضی، یک میلیون و 560 هزار تومان.

وضعیت شهریه‌ها در موسسه‌ای دیگر که شعارش ایجاد فرصت‌های برابر آموزشی است نیز تقریباً مشابه است هر چند کار این موسسه فقط به برگزاری آزمون‌های آزمایشی و چاپ کتاب‌های کمک آموزشی محدود می‌شود. در این موسسه برای آمادگی کنکور، 20 مرحله آزمون در طول یک سال برگزار می‌شود که هزینه آن 270 هزار تومان یعنی 13 هزار و 500 تومان به ازای هر آزمون است. البته اگر یک داوطلب برای این 20 مرحله ثبت‌نام کند به عنوان اشانتیون، 5 آزمون اولش رایگان خواهد بود که هزینه‌اش با تخفیف در نظر گرفته شده می‌شود 200 هزار تومان. حالا اگر قبول کنیم که تعداد داوطلبان این موسسه نزدیک به همان 20 هزار نفری است که روسای این موسسه مدعی جذب آن در هر سال هستند، درآمد این موسسه از بابت برگزاری آزمون‌ها حدود 4 میلیارد تومان خواهد بود که اگر هزینه کتاب‌های کمک آموزشی نیز که به داوطلبان حضوری این موسسه توصیه می‌شود و سایر داوطلبان خارج از موسسه نیز تمایل به تهیه آنها دارند را به این رقم اضافه کنیم، حتماً درآمد این موسسه چند برابر این رقم را نشان خواهد داد.

جدول هزینه و مدت دوره های آموزشی

در آموزشگاه‌هایی که هزینه‌های خود را تابع وزارت آموزش و پرورش می‌دانند نیز مبالغ قابل توجهی بابت برگزاری کلاس‌های کنکور و آزمون‌های آمادگی دریافت می‌شود. در یکی از این آموزشگاه‌ها که نام وردزبانی هم ندارد، اما شعارش برای جذب مشتری «؛ از همین حالا کارنامه قبولی خود را در دستتان بگیرید» است، شرکت در 12 مرحله آزمون جامع رشته تجربی، یک میلیون و 460 هزار تومان هزینه دارد. البته مشاور این آموزشگاه می‌گوید همه داوطلبان این آموزشگاه بیمه هستند و اگر به صورت منظم در تمام آزمون‌ها شرکت کنند و تکالیفشان را بدرستی انجام دهند، ولی در کنکور قبول نشوند آموزشگاه نصف هزینه را به آنها پس خواهد داد. شاید به خاطر همین وعده شیرین است که داوطلبان رشته ریاضی برای شرکت در 12 مرحله آزمون این آموزشگاه حاضرند یک میلیون و 655 هزار تومان بدهند و داوطلبان رشته علوم انسانی به خاطر پرداخت یک میلیون و 360 هزار تومان اعتراضی ندارند و داوطلبان دروس عمومی براحتی هزینه 565 هزار تومانی آن را می‌پردازند.

البته بر سر سفره کنکور، آموزشگاه‌های دیگری نیز هستند که به قدر وسع خود در جلب مشتری تلاش می‌کنند و در روزهای نزدیک به برگزاری کنکور آنها نیز از این خوان گسترده آموزشی بهره می‌برند، مثل آموزشگاه‌هایی که برای رفع اشکال، نکته و تست، کلاس برگزار می‌کنند و بابت هر ساعت خدمات، 7800 تومان هزینه دریافت می‌کنند که البته اگر بتوانند در این مدت حتی هزار داوطلب را جذب تبلیغات خود کنند، می‌توانند نزدیک به 10 میلیون تومان کسب درآمد داشته باشند که البته رقم کمی نیز نخواهد بود.

کنکور برنده می‌شود یا آموزشگاه‌ها ؟

گردش مالی چندمیلیارد تومانی برای یک صنف مهم‌ترین رمز بقاست؛ آموزشگاه‌ها و موسسات کنکور چنین برگ برنده‌ای دارند، اما آیا با این وضع آن هم در شرایطی که هزاران نفر به خاطر وجود کنکور، شغل پیدا کرده‌اند و از این راه به صورت مستقیم و غیرمستقیم نان می‌خورند، می‌توان به وعده‌های مسوولان برای حذف کنکور دل‌خوش کرد؟

تاریخ حذف کنکور تا به حال چندین بار تغییر کرده یعنی اگر روزی حذف کنکور را به سال 91 حواله می‌کردند حالا حواله این کار به سال 96 افتاده یعنی به تعویق افتادنی که به نظر می‌رسد ریشه‌های آن عمیق‌تر از آنی است که بشود بسادگی از کنارش گذشت.

اگر کنکور حذف شود باید یک جایگزین درست و منطقی برایش تعریف شود که لااقل به اندازه خود کنکور، منصفانه باشد؛ این یک اصل مهم است. از زمانی که سخن از حذف کنکور بر سر زبان‌ها افتاده، قراردادان شرط معدل برای ورود به دانشگاه به عنوان جایگزین کنکور نیز مطرح شده که به نظر می‌رسد در مقایسه با برگزاری کنکور زیاد عادلانه نیست، چون ممکن است دانش‌آموزی در زمان تحصیل، معدل قابل توجهی نداشته باشد، اما با مطالعه دقیق و اصولی در کنکور رتبه خوبی به دست آورد و بعد از ورود به دانشگاه نیز دانشجوی سطح بالایی باشد.

اما حتی اگر کنکور به شکل امروزی‌اش حذف شود و شرط معدل جای آن را بگیرد به احتمال زیاد نمی‌توان شاهد برچیده شدن آموزشگاه‌های کنکور بود چون این صنف قدرتمند به قدری ریشه دوانده و ابتکار عمل را به دست گرفته که بی‌شک با این تغییر

وضعیت، تغییر جهت می‌دهد و مثلاً برگزاری کلاس‌ها برای بالابردن معدل را برنامه‌ریزی می‌کند. به هر حال، این دست‌های پرنفوذ در بازار آموزشی ایران وجود دارند، همان دست‌هایی که به دلگرمی درآمدهای میلیاردی روز به روز روش‌های تازه‌تری برای جلب مشتری به کار می‌برند؛ همان‌هایی که اگر بگوییم یکی از موانع اصلی حذف نشدن کنکور است، بیراه نگفته‌ایم.

مریم خباز، امین جلالوند / گروه جامعه